

momezis momezis romana (IX)

ili rađanje romana u nekoliko nastavaka s dve ruke

od petrinovića i pisareva

Da nisu u pitanju amaterski nevešti pisci, podložni stihijnom delovanju dešavanog, nastrojeni ka nemoćnom promatrjanju i bezvoljnom iščekivanju, već kojim slučajem oni pravi, rođeni da vladaju suvereno priovednim materijalom (i prošlim i predstojećim), oni bi unapred znali (ponekad čak i njihovi čitaoци) da je strah potpuno bezrazložan, da mu u jednom hrabrom i odvažnom romanu nema mesta i da je usledio u pogrešnom trenutku; zapravo bi bili potpuno sigurni da na prozor zaviruje glava jednog neželenog, nasrtljivog, zamornog i bezgranično nasilnog junaka, i shodno tome bi preduzeli odgovarajuće protivmere: dobro zaključali vrata, na brzinu spakovali kofere i otputovali na izvesno vreme u neko zabačeno mesto, a ako je potrebno za trenutak prestali pisati. Ovako, slabašne slamke u mutnoj planinskoj bujici, dozvoljavaju da ih zlostavlja i muči zlonamerno zalutali junak i da diktatorski zavlada u jednoj glavi koja dolazi posle trinaeste, čudenju nikad kraja, i trebala je biti savim pristojna, uljudna, ozbiljna, doterana i srednjeduga, po numeraciji

JEDANAESTA GLAVA

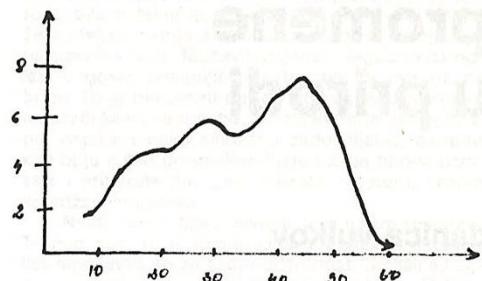
a koja je, zbog svega rečenog i odigranog, primorana da se zove (samo kad se vabi):

SILOM NAMETNUTI JUNAK SE ANGAŽUJE U ZAROBLJAVANJU PRAVOG JUNAKA ZA MIZERNU NADOKNADU KOJA SE SASTOJI OD NEKOLIKO LAŽNIH POLJUBACA SETNE R. (uz nevoljni blagoslov i neiskren dozvolu pisaca)

Gotovo sigurno je sve ovo nužna posledica i rezultat prethodne nesrećne i uroklijive triaeste glave, koja se nije mogla izbeći, i čije kobno zračenje će se dugo osećati, a nemilosrdna dominacija i fatalni upliv zadugo i čvrsto svezati u čvor ionako nemoćne ruke, sumnjiv talent i siromašnu imaginaciju pisaca. Potpuno nesvrhovitim su se pokazale obavljene raznorazne protivradnje, eventualni mogući odbrambeni mehanizmi, doživevši totalnu havariju nemoći i nepotrebnosti, a pisci su u bezglavom strahu, pred navalom i poplavom nepoželjnih posledica, potpuno zaboravili, što nije ni čudo, umetnuti i napisati unapred planirani dodatak praktičnih saveta. Možda je tako i bolje i pravednije jer bi se ver-

ovatno pokazao kao besmislen i nekoristan, zato što nas dešavano uverava i ubeduje da baš ništa ne pomaže kao odbrana i otklon od kobi i njenih fatalnih posledica. Piscima je odistinski žao što čitaoци neće profitirati i izvući barem malenu mrivicu pouke; budite sigurni da oni uvek imaju na umu učeњe i obrazovanje, i da su totalno naklonjeni poduci i svrhovitosti blaženog tekstualnog moraliziranja; no, korist je, protivno njima samima, ovog puta zabačena po strani, potisнутa, pobedena i nadvladana mnogo jačim i snažnijim argumentima nepredviđljive i lucidne zabave! Uostalom, potpuno je poznato, gotovo svako vreme nosi svoje dogadjadje breme; nametnuti i nepoželjni junak je toliko nestripljiv da, pre određenog trenutka, preuzima, sopstvenom odgovornošću i krivicom, na sebe ulogu pripovedača i priča u prvom licu uzbudljivi i doživljeni

životi i prilagodljivosti, krivulja mog pojavljivanja i angažovanja na ostvarenju novog je, s godinama starosti, u konstantnom i nezaustavljivom padu, te predstavlja optužujuću sliku poraza:

KRATKI ISTORIJAT JUNAKOVANJA

Dugo sam lutan pustim ulicama grada izlažući svoje snažno i atletski razvijeno telo, naviknuto na bure nedaća i oluje trpljenja, meteorološkim uticajima, neprijaznjoj klimi i promenljivim čudima kišovite i hladne zimske večeri. Mada je običaj takve noći nazivati pasjim, ne shvatam u potpunosti zašto, nisam imao čast videti ni jednog jedinog, makar olinjalog, matorog psa, s kojim bih, u nedostatu boljeg, podelio zlosretnu promrzlost. Iole skloniji pronicljivom promišljanju će se, ne bez razloga, zapitati: šta tražim i čemu ću tako kasno na ulici kada su svi skloni, osim nevoljnika i stradalnika, da se zatvaraju u toplinu svojih domova. Tačno, nevoljnik sam, i tu, kod tog pitanja je prilika za iznošenje grozne istorije moje ogavne sudbine. Verujte, radjive bili plakao nego pričao. Ali šta čemo, mesta slabosti nema, zanimanje je zanimanje. Književni sam junak izbačen, protiv volje i ne svojom zaslugom, iz svih romana i priča, od svih pisaca i nazova pisaca, prepuni hiru nevoljnosti samostalnog snalaženja i prinuden živeti varljivi i tegobni skitalački život. Prokušana je istina da književni junak može biti samo književni junak, bez obzira na to da li je reljefan, plastičan, ostvaren ili neostvaren, nije za njega da bude učesnik i životnik odistinskog života. Tako ponekad na ulici nužno iskačem van kotečina normalnog ponašanja, prijemčivo izložen izazovima kojima ne mogu odoleti, jer primoran sam živeti u svetu sasvim oprečnom svetu književnog dela, koji se totalno razlikuje od mog sanjanog pribezštita i utočišta. Neprkecidno imam na umu: Književni junak je junak samo u književnom delu! Naučen da delam po zakonima romaneske zbilje, bivam odjednom zaskočen i uhićen u mrežu zbijanja, izvan mog polja kretanja i radijusa pojmanja, koja pripadaju nečemu što jeste neknjiževno i sablasno konkretno do surovosti. Ponekad se zavaravam, moram priznati bez okolišanja, da se dobro snalazim jer sam bio nekoliko puta junak i onih romana koji su smatrani, ne bez razloga, pravom, potpuno tačnom, silkom stvarnosti i realnog života, ogledalom zbiljskog.

Ipak, nije mi baš puno pomoglo to što sam ponekad bio pod čvrstom kontrolom onih pisaca čija je odistinska težnja bila da oslikaju svet i naprave miniaturu kopiju svega što ih okružuje; pretrpljujući neprirodne gnjavaze, odlučio sam da budem jedinka ovog života. Duga je to priča poraza i promašaja, svakako da traži darovitog pisca, o tome kako sam uspeo preživeti literarne torture, zatim opstati pod stravičnim pritiskom spoljnog i očuvati sebe neokrnjenim, nenačetim književnim junakom. Iako neprestano zahvaljujem sopstvenoj

Na poprištu književnih bitaka i ukrštanja bojnih kopalja, ostarele književne junake svi brzo zaboravljaju, odbacujući ih u starinsku kantu nepotrebogn smeća, gde ostavljeni, bez šanse da ponovo budu ostvareni, čekaju lagunu smrt ili ubrzano davljenje taloženom prašinom godina. Nekla ide da davora ta ispovedna gnjavaža. Nisam od onih sklonih lako predaji, koji metanišu nad vlastitom gorkom sudbinom, zato sam i preduzeo opsežne mere i izšao u ovu zimsku noć ne bih li našao svoje utočište u okružju bilo kakvog pisca. Krajnje je vreme, već sam izgledao za svetom gde, ako je potrebito i svrhotito, ne moram nikada ni jesti.

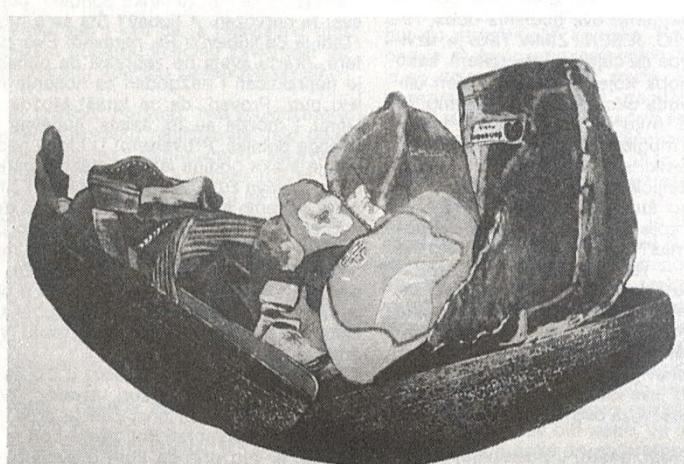
UCEMU TAJNA JESTE

Prvi, bitni i najvažniji preuslov kako saznamjer gde žive i obitavaju pisci jesu osvetljeni prozori u kasnim noćnim satima. Dvojbe nema, složićemo se da pametni ljudi odlaže ranu u krevet, zečeći na što bolji i savršeniji način ispunjavati svoje bračne i supružanske dužnosti i obaveze; noćobdenje i iscrpljujući noćni život je svojstven samo frustriranim usamljenicima, manjakačkoutopiskim gledačima televizije i književnicima. Drugi korak je da, čim nadem neki osvetljeni prozor, zavirujem unutra, bez ikakve griže savesti, nateran sam, uostalom, nuždom i nevoljom, i po rasporedu stvari sadržaju se određujem moguće zanimanje stanara. Ako centralno mesto zauzima pisača mašina, a po sobi su razastre gomile knjiga i nepotrebnih papira, znam da je u pitanju odistinski književnik. Moja promišljanja i načini iznalaženja su empirijski potvrđeni bezbroj putem, retko se dešavalо da napravim promašaj; uostalom, treba imati na umu da se gotovo svi književnici trude da budu slični kao jaje jajetu.

AKO JE UOPŠTE IMA

Tako su me i ove noći vlastiti dobar njuh i providenje doveli pod osvetljene prozore. Zavirim bojažljivo unutra i ugledam dvojicu muškaraca, nisu se baš naročito ističali, jednog s knjigom a drugog s novinama u ruci, kako nešto žutstro raspravljava.

A sati su, bez sumnje, kasni. Dolazak nije propao, to su stopostotno književnici, mada moram priznati da me zbuњuje to što ih nisam video u novinama, slušao na radiju ili, bar, gledao na televiziji; dakle, potpuno su mi nepoznati. Nikad se ne zna, neko mora biti i nepoznat i nepriznat književni anonični, i zato vredi pokušati, cena odustajanja uvek je veća i skupljaa od cene pokušaja. Po staroj dobroj navici, zagrebem malo rukom po prozoru, a oni se toliko poplašiše ugledavši me da mi odmah bi jasno kako imam posla sa pravim pravcatim kukačicama, što moj zadatnik čini znatno lakšim. U međuvremenu, dok su se oni panično sakrivali, gde je ko stigao, ja sam dospeo pred vrata koja su bila nezaključana, ah, koje li kobne neopreznosti i nepažnje, što mi omogući brže i lakše ulaženje i oslobođi me, tako ružne, obaveze obijanja (ako sam književni junak, nisam lopov). Ušavši u toplu sobu izuo sam prljave cipele i skinuo vlažni ogrtić, kako već nalažu pravila (gost je ipak gost, pa makar i neželen) pristojnog i lepog ponašanja, udobno se smestio u fotelu, odlučivši da sačekam pojavitivanje sakrivenih vlasnika na svetlu sobe. Tek što pogledavam prvu stranu novina, izšao je prvi, onaj s braćom (možda je to jedan od pouzdanih znakova da smo u blizini umetnika), dosta bojažljivo, svaki čas pogledavajući na skroviste onog drugog, iščekujući, valjda, da se i ovaj odluči na izlazak, što je ubzro i usledilo. Prekrasno, pomicao sam, lako ćemo ubediti i pridobiti naivne. Bez okolišanja, petljanja i zamuckivanja, pređoh u

FRONTALNI NAPAD

Znate, ja sam književni junak bez skloništa, a trenutno i bez posla, što nije zasluga i posledica nesposobnosti već nezauzdanog poigravanja književne sreće. Pazite, nije za odbacivati i olako prenebreći, snalažim se u svim mogućim, nemogućim, ljubavnim, ratnim, tragičnim, mirnodopskim, komičnim, uzbudljivim, neozbiljnim, plačnim, dosadnim, moralnim, neuobičajenim i svim ostalim vrstama situacija. Vremenske barijere ne postoje za mene, olako savladujem te vrste prepreka i krećem se bez problema u dalekoprošlim, bliskoprošlim, sadašnjim i budućim ambijentima. Prilagodljivo se snalažim na svim mestima, morima, okeanima, rekama, jezerima, potocima, barama, kanalima, gorama, brdima, planinama, dolinama, kotilnama, ravnicanama, pustinjama, šumama, prašumama, gradovima, varošicama, selima, na nebuh i na zemlji. Sve mogu da budem: avanturist, amazonka, anđeo, budala, bandit, bogataš, brat, bog, vragolan, vladalač, vitez, gradačar, govedar, gorostas, div, dangubnik, dogmat, davo, žalnik, žrec, žena, zlobnik, zlonomernik, izgrednik, junak, jebač, krvac, klevetnik, kralj, kraljica, kepec, laža, luda, lepotan, ljudgavac, mladič, moćnik, mračnjak, negromant, napasniki, nevoljnički, nećisti, osvetnik, okrutnik, odmetnik, piganica, pisac, provalnik, podanik, putnik, patuljak, pevač, pesnik, potepuh, razbojničar, rob, rugalac, riter, starac, stradalnik, stvaralač, saputnik, silnik, sirotan, slabici, svirač, tamburaš, trezvenjak, trgovac, tragač, čifta, ubica, uhoda, ulagivač, fanatik, filozof, fantast, feudalac, fratar, heroj, cinkaroš, cinik i nepobrojani drugi kojima se zavlacić pod kožu. Ako me prebijete na mrtvo – preboleću, ako me davate u vodi – isplivajuću, ako sam u neprilici – spasiću se, ako me bacite s velike visine – poleteću, ako me udarite – otrepeću, ako se razbolim od neizlečive bolesti – ozdravijuću, pa čak i ako me ubijete – oživeću. Živ ili mrtav, uvek sam, neizostavno i bez razmišljanja, junak, ili još bolje – junčina. U svim nevoljama na pomoći piscu.

Postojala je u mom pričanju nužna doza preteranosti i preuveličanosti, da bi bilo što vatrenije i podrivački ubedljivije, ali na njihovim, poput pepela sivim licima, nisam primećivao ni trunke oduševljenja, zaintrigiranosti, ni bedne mrvice interesovanja, tako da u jedan mah pomislih, eh, jadan ja, da sam prispeo na pogrešnu adresu. Raskravljeni mojim prtvorenim i klovnovskim snebivanjem, ubrzo me upoznaše s nezavidnom situacijom i velikim nevoljama u vezi s odbeglim junakom. Bez ikakva uvijanja i prenemaganja, konstatovat su ovog istog trenutka dobili adekvatniju zamenu. Zbunjeno se zgledaše, možda isuviše iznenadeni, ali jednoglasno odbiše moju dragocenu saradnju i pokušaše me lepim rečima otpremiti van, na kišu. Svakako da ja ne bih bio toliko dugi junak u romanima svih vrsta, kada bih se tako lako dao smesti od naivnih pisaca, a ne iskoristiti sve mogućnosti iz mog bogatog registra prevezanosti i opačina. Drevna je istina da se davlenik hvata u očajanju i za slamku, pa kako se ja ne bih uhvatio za balvan(e) koji pliva u blizini. Energično se ponudih da učinim kraj junakovom sakrivanju, blažena uloga velikog tragača, pod uslovom da deo romana bude posvećen meni i da mi, kao izraz velikog prijateljstva pisaca, pripadne setna R. Onaj namrgoden, koji se predstavio kao Pisarev, nije baš bio oduševljen planom, dok je onaj drugi, koji se predstavio kao Petrinović, dobrano zagrizao na udicu. Njegovo oduševljenje je prelazilo u navaljivanje, tako da sam se skoro morao braniti pomišljajući na postojanje eventualne pogreške. Odbrani nema mesta, predao sam se bez otpora, ponovo sam angažovan. Pisarevi uslovi moje pojavljuvanje u romanu naredbom da moram prihvati ulogu priovedača, što me nije baš oduševilo, jer nisam vešt pričanju i jeziku, i da u trenutku privodenja njihovog pravog junaka moram nestati zauvek, zajedno sa setnom R. Pomišljajući da je jedino što mi preostaje ponovno izlazjenje na kišu, morao sam se, uprkos drugaćijim stremljenjima, dragovoljno i bezrezervno složiti. Uskoro se, na moj pristanak izrečen kićenim rečima, oni raskravise, te mi, izvinjavajući se što je usledila tako kasno, domaćinski ponudiše večeru. Ponude, pogotovo tako ljubazne, nikad po pravilu ne odbijam, i svojki se nalaktih na sto, te, ne birajući, pojedoh sve što je bilo izneseno preda me. Kad natenane završnih poslednji batak, glasno podrignuh, a ispijajući poslednju čašu piva, još ubedljivije štucnuh. Obuvajući kućne papuče Petrinovića, usput uzeh lulu iz ruku Pisareva, zapalim je i udobno se smestim u veliki sobni naslonjač, glumeći prezderanost i pospanost, napravih se da dremam. Video sam po njihovim kiselim licima da im nije baš drag nadanost gost, a po kiselosti izraza sam prosudivao da bi me zadavili najradije istog trenutka. Polako, pomislim i odjednom, za njih vrlo neočekivano, raspredoh priču o zadacima umetnosti, pa o tome što umetnost jeste i kakva treba biti, praveći se da ne primećujem kako je Petrinović jedno pola sata hrkao na ležaju i kako im se sklapaju oči željne sna i odmora. Kuvali su na smenu već šestu kafu, dok sam ja, poput dosadnog kucanja sata, ne-povezano i bezvezno pričao, pričao i pričao. Mom bezobrazluku nema kraja, isprobavao sam granice njihovog popuštanja, rastegljivost neprotivljenja, želeo sam videti dokle mogu ići u iskoriscavanju i kada je kraj zloupotrebara. Precenivši moje snage i sposobnosti, oni su me čuvali kao raritet, nisu želeli olako i zbog nepažnje ispuštiti iz šaka dragovoljni mamac i prekrasnu mogućnost da mogu sedeti u miru sobe, i bez trunke prolivenog znoja, bilo kakvog telesnog napora, izlaganja pogibelji opasnosti, dobiti odbeglog junaka, spremnog i poslušnog, pred noge. Osim toga, zadobio sam osobitu naklност, poverenje i poštovanje, laskavo im tvrdeći kako su oni najbolji pisci koje sam do sada sreto (što bi i bilo tačno kad ne bih bio sklon lagaju), a svaki put pri spominjanju njihova imena u personificiranim kontekstu hvalospeva, oči bi im zacakli. O, spisateljska podgrejana i podgrejana sujeto! O, lažne veličine, kako vam dodvoravanjem uspevam uzeti sve ne dajući ništa zauzvrat! O, komične maske nesposobnosti i ništavila!

Poslednja vrhunska tačka celovečernjeg programa bilo je moje zavlaciće u jednu udobnu postelju i primoravanje zabezeknutih pisaca da noć provedu na neudobnim stolicama. Kao nagradu za samopregor trpljenja, morali su sa dostojanstvenim mirom progutati nemelodičnu uspavanku bez koje ne mogu zaspati:

Junak peci ribice
kraj malene rečice.
Vetriči lahorčić
pravi talačić.
Buć. buć. buć.

O, malena udice,
ljubi, ljubi
slatke štukice.
buć
buć
O, kako je to velika knedla bila, o, kako im nije zastala u grlu?

(nastavak sledi)

SVAKOG MESECA U KIOSCIMA I KNJIŽARAMA

POLJA

POLJA ĆETE NAJREDOVNIJE DOBITI AKO UPLATITE GODIŠNJIU PRETPLATU OD 240 DIN. NA ŽIRO RAČUN 65700-603-6324 NIŠRO DNEVNIK, OOOUR REDAKCIJA, ZA POLJA

PRETPLATITE SE I VI NA POLJA

PRETPLATNI ODSEČAK

ČASOPIS POLJA
Katolička porta 5/II
21000 Novi Sad

Administracija: Dnevnik, Bulevar 23 oktobra 31
Preplata za 12 brojeva je 240 dinara. Brojevi će vam biti uručivani redovno.
Svojim potpisom obavezujem se da ću iznos godišnje preplate uplatiti na žiro račun 65700-603-6324, NIŠRO DNEVNIK, OOOUR Redakcija (sa naznakom za Polja)

(ime i prezime, odnosno naziv ustanove)

(adresa na koju želite da vam se šalje časopis)

(mesto i datum)

(potpis)